

Oponentský posudek na disertační práci Ondřeje Ditrycha „A Genealogy of Terrorism in States‘ Discourse“

Úspěšná konstrukce předmětu diskurzem se vyznačuje tím, že se sama činí neviditelnou: člověk stojí před jevící se realitou, která je ukotvená ve své vlastní esenci. Úkolem vědy pak je zachytit tuto esenci v podobě definice předmětu a formulace kauzálních zákonitostí, které řídí jeho chování. Věda se zde snaží o objektivní analýzu reality, která existuje o sobě, nezávisle na jejím a žádném jiném diskurzu. Tak činí i objektivistická politická věda, která se zabývá terorismem. Sama sebe považuje za co možná adekvátní odraz jí vnější skutečnosti. Ve své zaujatosti svým předmětem zcela zapomíná na to, že tento předmět je konstruován diskurzem, včetně jejího vlastního diskurzu. A protože diskurzy jsou bezprostředně napojeny na praktiky moci - obzvláště ty diskurzy, které vymezují prostor legitimního a nelegitimního násilí -, také věda zkoumající terorismus a navrhuující anti-teroristická opatření, je jedním z opěrných pilířů daného systému moci.

Je-li tato mocenská komplicita objektivistické politické vědy spjatá s tím, že si před očima neustále zpřítomňuje předmět, pak konstruktivistická politická věda má zapomenout na předmět, aby byla schopna zpřítomnit si jeho diskurzivní konstrukci. Podobně jako nás husserlovská fenomenologie vyzývá, abychom suspendovali naši víru v realitu vnějšího světa, a soustředili se na akty našeho vědomí, které ho konstituují, navrhuje Ondřej Ditrych, abychom zapomněli na terorismus a soustředili se na řády diskurzu, které ho produkují. Terorismus pak přestane být svébytnou předdiskursivní realitou, jejíž věčná esence se různými způsoby projevuje a proměňuje v různých historických epochách („od zélotů po Al Qa’idu“), ale kontingentním

výrazem jistých diskurzivních konstelací, které jsou samy spjaty s krizí moderního evropského mezinárodního řádu tak, jak ho v *Der Nomos der Erde* vymezil Carl Schmitt.

S ohledem na ustavování terorismu diskurzem států a za použití specifické varianty konstruktivismu, jíž je foucaultovská genealogie, navrhuje autor tři takové konstelace – třicátá léta, v níž se terorismus poprvé vynořil jako relativně jednotný a permanentní předmět diskurzu států, sedmdesátá léta jako dobu opozice dvou zápasících diskurzů terorismu a minulou dekádu jako dobu, kdy se diskurz terorismu stává organickou součástí a ideologickým pilířem globální americké hegemonie (tedy fungujícího mocensko-diskurzivního „dispozitivu“ ve Foucaultově smyslu).

Autorovi se podařilo jasně a srozumitelně představit a pak konsistentně použít svou verzi Foucaultovy „genealogické metody“ na pozadí Schmittova pojetí úpadku moderního mezinárodního řádu na empirický materiál a zároveň tím obohatit naše vědění o terorismu o neutřelý pohled. Ne že by se náznaky tohoto pohledu neobjevovaly v posledním desetiletí u jiných čtenářů Foucaulta a Schmitta operujících v disciplíně mezinárodních vztahů (a Ditrych na ně v práci svědomitě odkazuje), ale, pokud je mi známo, nikomu se zatím nepodařilo systematicky je zpracovat do syntézy takového typu, jakou předkládá Ditrych.

V českém kontextu pak spočívá přínos práce v tom, že nastavuje kritické zrcadlo převládající formě rozvíjejících se bezpečnostních studií, které se vědomě prezentují jako aplikovaná věda, schopná řešit otázky formulované státní mocí. Ditrychova disertace dokazuje, že bezpečnostní studia nemusejí být jen poslušným kolečkem diskursivně-mocenské mašinerie státu. Proti této *Polizeiwissenschaft* staví „metakritickou“ analýzu, která se nesnaží odpovídat na otázky mocenské praxe, ale vidí samotné tyto otázky jako problém.

Předmětem již není domněle evidentní realita terorismu, ale „dispozitiv“ její tvorby, jehož organickou součástí je také věda, která se snaží pomáhat praxi.

Ditrychova práce je originálním příspěvkem k české konstruktivistické politologii a proto ji bez výhrad doporučuji jako podklad k udělení doktorského titulu.

Prof. Pavel Barša
FF UK